

Una universitat en algun racó de França. No és en una capital, però tampoc és en un poble. Una ciutat a la relliscosa frontera entre França i aquesta abstracció que els mapes han denominat Bèlgica. Posem per cas que tot plegat té lloc a Lille.

Dos professors universitaris, GASTON i VALERIE, asseguts a una taula parada per menjar: plats, gots, coberts, un canelobre discret amb una espelma.

És la pausa de dinar a la universitat en què treballen junts.

L'entorn podria semblar lleugerament romàntic, però en canvi fa una estona que discuteixen vivament.

GASTON: Se'm fa molt difícil parlar d'art conceptual en un cas així. No hi ha un reemplaçament de l'obra matèrica per un concepte, una idea... Això no és conceptual. Davant d'una obra conceptual en un museu, què n'espero, jo, carregat amb la meva sensibilitat contemporània? Espero entrar-hi i veure-hi una plaqueta amb el títol de l'obra, una descripció de les intencions —figuratives o no— i després contrastar aquesta informació amb l'absència —total o parcial— de l'obra en termes físics.

VALERIE: Crec que hi estic d'acord, però en canvi jo sí que hi veig una substitució interessant de la forma per la idea. La Cecilia Giménez ha manifestat davant les càmeres —que són en aquest cas un succedani de la placa del museu— ha manifestat que...

GASTON: De cap manera! Sóc incapaç d'acceptar que el museu sigui substituït per una cosa tan etèria com una càmera, una tele, per favor, un pet a la cistella dels temps!

VALERIE: ...la Cecilia ha manifestat: «Si he pecat per pintar-lo, demano perdó, però tampoc no l'he pogut acabar». I jo crec que és aquí on la seva obra, oberta, inconclusa, no és tant la restauració en si de l'Ecce Homo sinó la frase en què combina creació amb culpa i fe...

GASTON: Impossible. És impossible incloure l'obra en el cànon de la nostra càtedra, Valerie. Com comprendràs, em resulta impossible i no ens hi posarem d'acord. Per reconèixer aquest bunyol com a obra d'art, almenys he de tenir una mínima sospita que la seva autora ha tingut la voluntat de destrossar l'original...

VALERIE: No parlem de destrosses, perquè llavors també hem de treure del cànon i del programa tot l'*art brut* o tot el que va semblar Warhol en la seva generació...

GASTON: No simplifiquis. Jo no he dit això.

VALERIE: No simplifico, però és evident que si limitem l'entrada a la categoria de l'«art» només a la intenció acadèmica o antiacadèmica, i deixem de banda el que hi podria haver entremig... a la frontera...

GASTON: No, per favor, no em parlis des de la debilitat de la frontera. És un argument avorridíssim i ja no s'utilitza. La frontera és un accident entre dues masses corpòries de Sentit. És l'arruga, el desperfecte, l'encunyació mal tallada del trencaclosques. Però no serà mai el punt de vista.

VALERIE: I jo ho lamento.

GASTON: I jo també. Lamento això i moltes altres coses. Però lamentant-me no faig crítica d'art, *chérie*.

VALERIE: Potser és l'hora de lamentar-nos, i no de criticar.

GASTON: No em puc creure que estigui sentint això. Tu sents el que dius, Valerie?

VALERIE: Sí, ho dic de tot cor. Molts cops entro a l'aula amb aquest programa de l'assignatura...

GASTON: ...que ha estat acordat per tots els professors d'aquesta alta casa d'estudis...

VALERIE: Sí, alta casa?, hm, vaja, potser sí, però jo entro a l'aula, aferrada així a aquesta carpeta, i tinc una sensació, com un calfred a l'esquena, una sensació que no té nom, que ara comença a dir-se Cecilia Giménez, com si les nostres categories fossin organitzativament tancades i estiguéssim donant als alumnes, futurs artistes, futurs crítics d'art...

GASTON: No és el mateix...

VALERIE: ...Els estiguéssim donant una versió tamisada per la nostra experiència, que és l'experiència social de fa cinc minuts, però no la de demà dimecres, no la de l'any vinent, no la del segle que potser convertirà la Cecilia Giménez i la seva aventura fortuïta en la vara de mesurar la qualitat d'un

Da Vinci, d'un Duchamp, i es burlarà de nosaltres i d'aquesta pobra càtedra en una ciutat de províncies...

GASTON: Perdona?

VALERIE: Ho dic en sentit figurat, estic molt contenta que m'hagin nomenat per aquesta càtedra...

GASTON: Em creuries si et digués que no és el que sembla?

VALERIE: I demano disculpes. Però realment crec que entre l'art que l'Acadèmia celebra...

GASTON: I que és provadament insuficient...

VALERIE: Exacte... I l'art que l'Acadèmia condemna o menysprea...

GASTON: I que és el que justifica la nostra presència com a gestors, com a vectors d'obertura de forats en el teixit social, forats a través dels quals poder espisar el futur...

VALERIE: Exactament, aquests forats... Jo crec que entremig hi ha d'haver alguna cosa més.

Pausa llarga.

GASTON: Alguna cosa com ara què?

VALERIE, *és incapaç d'explicar-ho:* Alguna cosa més... Alguna cosa com ara la Cecília Giménez. Una veïna de poble, a Borja, a Saragossa, aficionada a pintar...

GASTON: Jo sóc aficionat a nedar papallona i no penso presentar-me als Jocs Olímpics...

VALERIE: No, però aquesta afició per la natació, per la pintura, aquest amor per deixar un rastre a l'aigua, a la tela, aquesta

pulsió que va fer que l'home de Neandertal pintés a les coves de Chauvet una imatge d'un lleó-ocell, una imatge que no és la d'un déu, sinó l'expressió natural d'un desig preciós, un desig que després el llenguatge —que encara no hi era, que havia d'arribar molt més tard— que el llenguatge obturaria, creant les paraules «lleó» per una banda i «ocell» per l'altra, empresonant el saber en aquestes categories tancades, anul·lant el coneixement màgic, negant matisos a aquell ésser desitjat, aquell lleó-ocell... Fixa-t'hi, Gaston: per què van pintar un lleó-ocell? Per què no una maneta, un búfal? Per què?

GASTON: ...

VALERIE: Perquè aquell lleó-ocell es cruspiria la por, planaria ferotge sobre els morts, mostrant que l'ànima humana venç la mort perquè la seva imatge —que és el seu coneixement— roman empresonada en el misteri d'una cova, d'una tela, d'un Louvre...

GASTON: Jo t'entenc. Em sap molt greu el disgust de la senyora Cecília, i no estic gens d'acord que la comissaria del poble de Borja, administrada precisament per homes de Neandertal, si se'm permet el comentari lleugerament racista...

VALERIE: I tant, i tant...

GASTON: ...ara pretengui iniciar accions legals contra la Cecília Giménez. Em sembla una aberració i ja he signat una petició al Facebook perquè no se l'acusi de res criminal.

VALERIE: Jo també.

GASTON: Però d'aquí a incloure aquest error com a voluntat artística hi ha un abisme. Una llacuna infinita que jo sóc incapaç de travessar.

VALERIE: I jo ho entenc. Però hem de trobar una versió intel·ligent, sensible, que inclogui aquest meravellós accident, aquesta acció que no té nom, aquest Ecce Mono, a les pàgines del nostre programa universitari, hem de reconciliar l'Acadèmia i l'Antiacadèmia amb els seus abismes intermedis, perquè tinc la sospita, Gaston, tinc la sospita que aquí és on hi ha allò que estímem, allò que aspirem a definir des que ens vam graduar, allò perquè ens hem format, allò que perseguim i que hem decidit anomenar art perquè som éssers penetrats de llenguatge, i perquè no podem tenir el valor, el coratge del Neandertal per esprémer el fetge d'un bisó, extreure'n les secrecions acolorides, i pintar-hi a les parets dels nostres pisos miserables aquell lleó-ocell, aquella criatura misteriosa...

Pausa llarga.

GASTON: No ho sé. Vaig un segon al lavabo.

VALERIE es queda sola. Sense cap comentari, sense fer un sol gest de més, treu l'espelma del canelobre que hi ha damunt la taula, obre les cames delicadament i se l'introdueix a la vagina, amb incomoditat, sense desesperació, com qui s'arregla els cabells per sortir millor en una fotografia.

GASTON torna.

No ha vist res.

GASTON: Així doncs?

VALERIE: Així doncs, res. M'amoïna que quan entri avui a fer la classe...

GASTON: Quin tema et toca avui?

VALERIE: Res, una introducció al «Blanc sobre Blanc» de Malevitch, que està...

GASTON: Uf, com ha envellit aquest tema...

VALERIE: ...que està, sí, una mica envellit, i que seran notícies del segle passat per a uns alumnes que esperen una postura clara de la nostra càtedra davant d'aquest atropellament, davant d'aquesta aparició mística de la Cecilia Giménez...

GASTON: Et demano que no exageris. Mística?

VALERIE: Com se'n diu, d'això, si no? Ja hi ha cues de curiosos que pelegrinen al poble de Borja, sense cap mena d'atractiu turístic tret de la catastròfica restauració de l'Ecce Homo, ja s'han de fer cues davant d'aquella més que humil parròquia, cues molt més llargues que per veure la Mona Lisa saturada de japonesos al Louvre, que —per cert— està envellint com un iogurt a fora de la nevera.

GASTON: I tu vols ser qui li doni el cop de gràcia, incloent aquesta Santa Cecília en el cànon acadèmic, vols beatificar-la, vols medievalitzar l'administració del sublim. Amb quina autoritat, Valerie, per favor? I sobre quin marc teòric?

VALERIE: Jo no vull donar cap cop de gràcia. Jo vull poder respondre als meus alumnes. Jo no puc, com tu, plantar-me davant d'una classe i dir: «No ho sé».

GASTON: Què m'estàs intentant dir?

VALERIE: Res. Això.

GASTON: No, no. M'estàs intentant dir que jo sí que em puc plantar sense problemes davant dels meus alumnes i dir «No ho sé»? M'estàs acusant de fer gala de la ignorància, d'oferir un model de *laissez faire* a tot un grup d'estudiants d'història de l'art? És una acusació greu, Valerie, i em sembla que potser aquest no és l'àmbit per discutir-ho.

VALERIE: En absolut, Gaston, no et posis d'aquesta manera. Jo no he dit mai una cosa així.

GASTON: És el que ha semblat.

VALERIE: No, no. El que dic és que jo potser no tinc l'experiència suficient, com tu, per assumir aquestes llacunes del sentit que permeten un pensament superador, aquesta dialèctica de l'inaferrissable...

GASTON: No sé què és la dialèctica de l'inaferrissable.

VALERIE: Perdona, potser m'estic expressant malament, és l'idioma...

GASTON: Parlem perfectament el mateix idioma, Valerie.

VALERIE: Vaja, sí, en principi. Nosaltres a Bèlgica, aquesta capacitat d'enfrontar el coneixement amb el no-coneixement i forçar-ne una síntesi l'anomenem «dialèctica de l'inaferrissable», de l'impalpable... Aquesta capacitat d'allisar l'arruga de la frontera —com tu bé dius— per tal que ja no hi hagi cap divisió entre una cosa i allò que —capritxosament— decidim denominar el seu contrari.

GASTON: Com vulguis, a França es diu igual i em sembla que no entenc per què em surts amb aquest tema. Tu dius que

per mi la matèria s'ha tornat inaprehensible, que per mi és impalpable, i que jo no tinc cap problema a assenyalar el meu buit de coneixement davant dels alumnes? Que n'has rebut queixes? Qui ha sigut? És per allò d'aquell noi que diu que tinc no sé què en contra d'ell? És per això del Julien?

VALERIE: Jo no en sé res, de cap Julien.

GASTON: Prou d'hipocresia, Valerie. Si vols saber com han anat les coses, m'ho preguntes a mi i llestos.

VALERIE: No, no en vull saber res, ni sé de què estàs parlant.

GASTON: Jo no tinc res a amagar.

VALERIE: No, jo tampoc.

Pausa.

VALERIE: Deu ser l'idioma. A Bèlgica, per exemple a les patates fregides els hi diem «*frites*», i vosaltres els hi dieu... com els hi dieu a França?

GASTON: «*Frites*».

VALERIE: Ho veus? Nosaltres els hi diem «*frites*».

GASTON: Sí, però perquè són diferents. Nosaltres agafem la patata, la pelem, la fregim i ja està: «*frites*».

VALERIE: Exacte. A Bèlgica diem «*frites*» quan s'agafa una pataca, se li lleva la pela, es passa per oli bullent i se serveix.

GASTON: Et diré què en penso, perquè matem el tema. Estic fart de l'excusa del llenguatge, del llenguatge com a malentes. Ja sigui per explicar la naturalesa d'un quadre que no val el seu pes en merda de conill o per acusar el personal

d'abusar de la innocència d'un alumne com el Julien, que ja té antecedents en altres càtedres... Que fàcil que és! N'estic fart! Fart del pensament confús, especulatiu, de la zona de frontera, on es diu el que es diu però no es pretén ofendre ningú! Fart de l'excusa de la Vall de Luxemburg! «Ah, jo no he dit el que he dit, el que passa és que a la Vall de Luxemburg la paraula "pedòfil" significa "tio guai"»!

Pausa.

VALERIE: Jo... no sé què dir-te. No n'estic al cas. Sóc belga. I tinc aquest problema real, sobre un assumpte real, un punt de reflexió real en la història de l'art, que és la matèria que pretenc ensenyar, centrant-me en el que és contemporani i...

Entra PARÍS, una alumna, acompanyada de BERNARDO, el seu pare, un senyor molt enfadat.

PARÍS: Bon dia, professora. Professor, bon dia.

VALERIE: Bon dia, París.

VALERIE s'aixeca a saludar-los amb un cert esforç incòmode, probablement per retenir l'espelma a l'interior de la vagina.

GASTON: Bon dia.

PARÍS: Jo... els demano mil disculpes per molestar just a l'hora de dinar, però realment no veig una altra manera d'entendre... Vaja, no ho sé... Estic molt sorpresa perquè havia posat moltes expectatives en aquesta assignatura i crec que he complert sempre amb totes les premisses... i per això no entenc el perquè d'aquesta nota a la meva tesina.